

Ran de mar, des de ses Covetes fins a es Marquès.

(Parc Natural Maritimoterrestre des Trenc-Salobrar de Campos)

En aquest itinerari caminarem ran de mar per gaudir de la platja i per descobrir diferents tipus de paisatges costaners.

Aprendrem com es formen les dunes, coneixerem la flora i fauna de les comunitats litorals i les seves adaptacions i aprendrem sobre la fragilitat d'aquest ambient. A trenc d'ona observarem els diferents organismes marins que la mar ens apropa quan hi ha temporals.

Dificultat: Baixa
Distància per recórrer: 3.866 m (només anada)
Durada: 2 hores

CAMINAU PER LA ZONA DE LA PLATJA I RESPECTAU
ELS CORDONS DUNARS.

1. EL SISTEMA PLATJA-DUNA

L'itinerari comença a la platja de s'Arenal d'en Tem. Deixarem el cotxe a l'aparcament públic de sa Barralina i des d'aquí caminarem uns 500 m per un passeig de vianants fins a la zona urbana de ses Covetes. Allà girarem a l'esquerre, i després de passar pel costat d'una zona en restauració d'unes antigues edificacions enderrocades l'any 2013, en un moment serem a la platja. Des d'aquí començarem a caminar ran de mar.

Normalment quan parlem de platja ens referim a l'espai on estiram la tovallola a l'estiu. Però des d'un punt de vista ecològic la platja no es pot entendre de manera aïllada, sinó que forma part del que es coneix amb el nom de sistema platja-duna.

Aquest sistema es pot explicar de manera senzilla com si fossin tres caixes connectades: una dins la mar, una entre mar i terra i l'altra terra endins. Entre elles hi ha un constant flux de sediment que canvia en funció de l'energia del vent i de l'onatge.

La pèrdua d'una d'aquestes tres zones fa que les platges siguin més vulnerables a esdeveniments erosius com els temporals. D'aquí la importància de què el Parc Natural sigui al mateix temps terrestre i marítim.

Sistema platja-duna (Foto: Gràcia Salas)

2. ELS NIUS DE METRALLADORA

Niu de metralladora (Foto: Gràcia Salas)

Després de caminar uns 500 metres trobarem un niu de metralladora, un dels molts construïts després de la guerra civil, entre el 1940 i el 1942. El conjunt defensiu, era conegut com la línia Tamarit fent referència al general Ricardo Fernández de Tamarit que del 1939 al 1952 fou inspector de fortificacions i obres militars de les Illes Balears.

Maria Eugènia Jaume i Esteva en el recent llibre «Esclaus oblidats. Els camps de concentració a Mallorca», xifra en 160 el nombre de nius de metralladora que foren construïts i aporta la seva localització per sectors costaners. Al llarg de la costa des Trenc veurem fins a vuit nius.

Es construïen en zones amagades darrere les dunes, camuflats dins l'arena. Ara alguns d'ells estan just devora la mar. Són testimonis de la història i també de l'evolució de la línia de costa. El 2014 foren pintats per un grup d'artistes de Boa Mistura en l'ArtNit de Campos amb paraules tretes del poema "Cala Gentil" de Miquel Costa i Llobera.

3. L'ORIGEN DEL SEDIMENT

Hem esmentat que la costa és una zona singular formada per tres parts: fons del mar, platja i cordó dunar. Són tres ambients connectats entre els quals hi ha un intercanvi constant de materials. Però, d'on ve aquest sediment?

Aproximadament un 92% de l'arena des Trenc és d'origen bioclàstic, és a dir, que prové de restes d'organismes marins. Si miram amb una lupa l'arena de la platja hi trobam restes d'animals, petits fragments d'esquelets de crancs, de copinyes, d'estrelles de mar, d'eriçons i també de petits organismes d'estructura calcària, els foraminífers, que viuen sobre les fulles de posidònia.

La posidònia és una espècie endèmica dels fons costaners, caducifòlia, que perd les seves fulles a finals d'estiu. Aquestes fulles, carregades d'organismes, es desprenen de les plantes i es transporten cap a la platja on es dispositen en forma de bermes vegetals o banquetes. Aquestes banquetes constitueixen no només una important aportació d'arena a la platja, sinó que a més representen una extraordinària protecció enfront dels temporals.

Si ens aturam a observar cap a mar endins, veurem que hi ha unes taques fosques dins la mar. Es tracta dels prats submarins de posidònia que ocupen en el Parc Natural Maritimoterrestre des Trenc-Salobrar de Campos una superfície aproximada de 40 hectàrees.

L'origen del sediment (Il·lustració: Xisca Villoslada)

4. EL SISTEMA DUNAR

Un dels valors més importants del Parc són les seves dunes, acumulacions d'arena formades per la presència d'un vent sostingut més o menys intens que bufa en una direcció estable amb capacitat per transportar els grans d'arena.

El principal obstacle que acumula arena formant dunes és la vegetació. Les plantes capten arena a la base i creixen amb la duna. A mesura que la duna es forma, augmenta la diversitat d'espècies i es generen diferents ambients. Així, les espècies vegetals d'aquests ecosistemes tenen una funció ecològica fonamental, ja que són les encarregades d'estabilitzar les dunes. Algunes d'aquestes espècies que podem trobar són el borro (Ammophila arenaria), el margall (Elymus farctus), el lliri de mar (Pancratium maritimum) i el card marí (Eryngium maritimum).

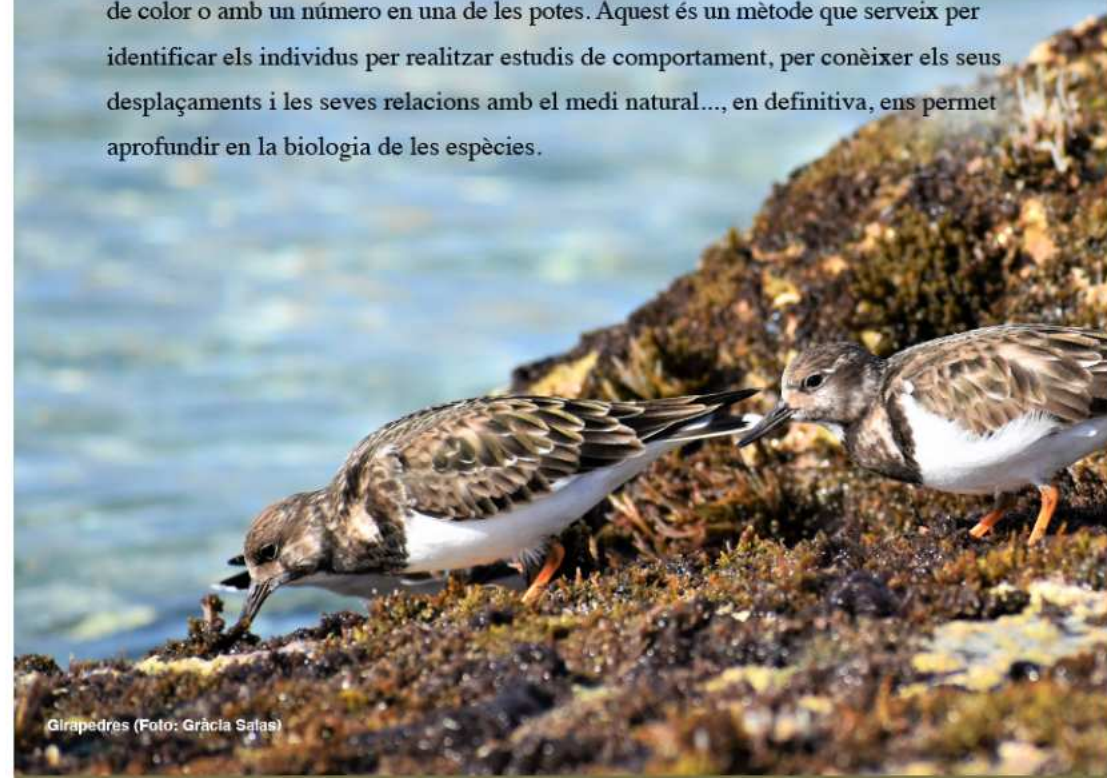
Aquest paisatge no és un espai físic invariable i estàtic, sinó tot el contrari, està subjecte a un procés de canvi tant per causes naturals com per l'acció dels humans. La platja i les dunes han patit una forta regressió en les darreres dècades. Per això, des de fa uns anys, es duu a terme un projecte de restauració de la zona dunar mitjançant l'ús de captadors d'interferència eòlica, revegetació i panells informatius.

5. GIRAPEDRES

Un ocell fàcil d'observar a l'hivern és el girapedres (*Arenaria interpres*), també conegut com picaplatges, o remena-rocs. Aquest petit limícola es caracteritza per tenir les potes taronges, un plomatge bigarrat i un bec curt en forma de falca, que utilitza per girar petites pedres o objectes diversos, per exemple, peixos morts, per extreure els invertebrats que hi pugui haver a sota, com aranyes, crustacis, mol·luscs... És curiós el fet que, ocasionalment, es poden reunir diversos individus per voltejar objectes grans.

Es reproduïx sempre a les altes latituds de l'Holàrtic, a llocs dominats per fredes tundres, on suporta adverses condicions meteorològiques. Al nostre país, i al parc des Trenc, apareix durant els mesos d'hivern després d'un llarg viatge de migració, on explota els petits invertebrats que pul·lulen per les platges cobertes de còdols i algues.

Si ens fixam, en alguns casos podrem observar que alguns exemplars duen una anella de color o amb un número en una de les potes. Aquest és un mètode que serveix per identificar els individus per realitzar estudis de comportament, per conèixer els seus desplaçaments i les seves relacions amb el medi natural..., en definitiva, ens permet aprofundir en la biologia de les espècies.

Girapedres (Foto: Gràcia Salas)

6. "LA CASETA DES MOTOR"

"La caseta des motor" (Foto: Gràcia Salas)

Més o menys a meitat del recorregut, arribam al que es coneix amb el nom de "barraca o caseta des motor". Rep el nom del motor per la bomba que impulsa l'aigua de la mar per un canal de conducció fins a un conjunt d'estanyos construïts artificialment, on començarà un procés d'extracció de sal. Aquesta inundació generalment es sol fer cap el mes d'abril.

L'activitat productiva de ses Salines assegura un hàbitat òptim durant tot l'any que utilitzen molts ocells per criar, per passar l'hivern i durant la migració. Aquesta zona salinera, juntament amb ses Salines de s'Avall, es converteixen en llocs imprescindibles per mantenir i garantir la presència habitual de la major part de les espècies faunístiques de la zona, entre elles l'avisador (*Himantopus himantopus*), el bec d'alena (*Recurvirostra avosetta*) i l'inconfusible flamenc (*Phoenixopterus ruber*).

Espècies faunístiques de la zona (Foto: Gràcia Salas)

7. EL TOPÒNIM DES TRENC

L'estany d'en Pedreres (Foto: Gràcia Salas)

Un poc més endavant arribarem a l'estany d'en Pedreres. Aquest punt dona nom a es Trenc. El topònim fa referència al fet de què la sortida natural de les aigües del Salobrar "trenca", romp, la barrera de dunes del litoral. Una altra versió segons la tradició oral explica que a mitjans del segle VIII va arribar un tsunami, originat per terratrèmol de Lisboa, que va rompre el cordó de dunes que separava la mar de la zona humida.

Els voltants d'aquesta zona humida es caracteritzen per la presència d'espècies adaptades a viure en sòls salins, com la cirialera o salicornia (*Sarcocornia frutescens*) i el ballestier (*Arthrocnemum macrostachyum*). Les dues són fàcils de reconèixer perquè tenen les tiges carnosos i articulades amb les fulles reduïdes a petites escates.

Continuam ran de mar i passam per la platja des Peregons Grans i es Peregons Petits. Aquí ens podem entretenir a observar algunes espècies del supralitoral com la litorina (*Littorina neritoides*), la baldufa (*Monodonta turbinata*) o les pegellides (*Patella* spp.). Arribats a la Colònia de Sant Jordi, refarem el camí però en sentit contrari. Tendrem les cases de ses Covetes al davant.

Foto: Gràcia Salas